

Neodvisnost, Konfederacija novih sindikatov Slovenije
Konfederacija sindikatov 90 Slovenije
Konfederacija sindikatov javnega sektorja Slovenije
Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam
Slovenska zveza sindikatov Alternativa
Zveza delavskih sindikatov Slovenije – Solidarnost
Zveza reprezentativnih sindikatov Slovenije
Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 30. 8. 2013

NOVA POGODBA MED DELOM IN KAPITALOM ZA IZHOD IZ KRIZE

Predlogi ukrepov za povečanje blaginje prebivalstva in zeleno gospodarsko rast

UVOD

Bruto domači proizvod se je v letu 2012 ponovno znižal, in sicer realno za 2,3 %, padanje gospodarske rasti pa se nadaljuje tudi v letu 2013, saj se je BDP v prvem četrtletju letos realno znižal za 4,8 %. Nadaljuje se tako upadanje potrošnje gospodinjstev in države kot tudi bruto investicij. Upadanje potrošnje gospodinjstev je posledica stalnega pritiska na zniževanje plač v javnem in zasebnem sektorju in posledica sprejetih ukrepov, ki zmanjšujejo razpoložljivi dohodek in s tem kupno moč prebivalstva. Ne le to, na Zavodu RS za zaposlovanje je bilo konec julija že več kot 117.000 registrirano brezposelnih, kar je skoraj za trideset tisoč več kot v istem času leta 2009. Število delovno aktivnih se zmanjšuje; med junijem 2008 in 2013 se je znižalo iz 882.028 na 796.461 oseb, število stečajev pa se povečuje (med januarjem in julijem letos je bilo pričetih 420 stečajev, kar je skoraj 100 več kot v celotnem letu 2009). Zelo se je povečalo tudi število osebnih stečajev, in sicer kar za 892 glede na leto 2009. V Sloveniji je v letu 2011 pod pragom tveganja revščine živelo 13,6 % ali 273.000 ljudi, poleg njih pa še 113.000 socialno izključenih (skupaj 19,3 %). Glavna vzroka za revščino in socialno izključenost sta brezposelnost in nizki dohodki. Tudi minimalna plača v višini 783,66 EUR ne omogoča dostojnega življenja in ne zmanjšuje tveganja revščine. Poleg tega se delavci v Sloveniji soočajo z vse bolj intenzivnim kršenjem delovne zakonodaje, saj se je število kršitev na področju delovnih razmerij v letu 2012 glede na leto 2007 skoraj podvojilo (iz 4.746 na 8.323).

Sprejeti ukrepi vlad, ki naj bi nas pripeljali iz krize, omenjenih problemov niso odpravili in jih ne odpravljajo, po drugi strani so revščino in izključenost slovenskega prebivalstva le še povečali. Nadaljevanje krize, ki se le še pogloblja, potrjuje to, da politika drastičnega varčevanja ne deluje, prav nasprotno, povzroča potrebo po nadaljnem varčevanju in s tem vodi v »past varčevanja«. Pravilo, da drastično varčevanje ne deluje, se ne kaže le v Sloveniji, temveč tudi v drugih državah EU. Sprejeti ukrepi in predlagani ukrepi povezani z morebitnim ponovnim odpiranjem nedavno sprejete pokojninske in delovnopravne zakonodaje, ki bi poslabšali socialno varnost in pogoje

delo zaposlenih, krepili fleksibilnost na račun varnosti zaposlenih, predlogi o uvedbi socialne kapice in predlogi o krčenju košarice osnovnih zdravstvenih storitev, so za nas nesprejemljivi in poglobljajo konflikt med delom in kapitalom. Razvojno nazadovanje Slovenije je posledica strukturnih slabosti slovenskega gospodarstva in njegove prevelike zadolženosti, neustreznega vodenja in upravljanja podjetij in države (na lestvici koruptivnosti se uvrščamo najvišje na svetu, Earnst & Young, 2013).

Predlagatelji ukrepov, ki smo podpisniki tega gradiva, poudarjamo velik pomen ciljev, ki smo jih uskladili v Izhodiščih za socialni sporazum 2012-2016, tako vlada, vse delodajalske organizacije in reprezentativne sindikalne centrale. Zavzeli smo se za ukrepe, ki bodo krepili in razvijali socialni dialog, zagotavljali ravnovesje med socialno državo in tržnim gospodarstvom. Dogovorili smo se, da si bomo s svojim ravnanjem prizadevali za trajnostni ekonomski in socialni razvoj ter povečanje blaginje ljudi, kar se mora odražati v kakovosti življenja vseh ljudi, visoke stopnje zaposlenosti, pravične porazdelitve bogastva in učinkovite pravne varnosti.

Slovenija je v zadnjem desetletju izgubila kompas in skrajni čas je, da se jo umesti na pot trajnostnega razvoja. Strukturne in gospodarske reforme za izhod iz krize morajo imeti uravnoteženo ekonomsko, socialno in okoljsko komponento. Krčenje socialnih pravic v smislu zmanjševanja socialnih transferjev se mora nemudoma zaustaviti oziroma obratno; vlaganja v socialno varnost in zdravstvo se morajo še okrepiti, saj se z varčevalnimi ukrepi ne da rešiti iz krize. Ključna za izhod iz krize je učinkovita pravna država, ustvarjanje novih kakovostnih delovnih mest in ohranjanje obstoječih delovnih mest, spodbujanje notranje potrošnje in zagon investicijskega cikla. Zelena gospodarska rast in razvoj sta prav tako zelo pomembna za izhod iz krize. V tem okviru je med drugim pomembno zagotavljanje višje stopnje samooskrbe s hrano. Ukrepi, ki so jih za izhod iz krize sprejemale ta in prejšnja vlada, pa krizo le še poglobljajo, zaradi česar sindikati predlagamo **sprejem ključnih ukrepov** na naslednjih področjih:

I. JAVNE FINANCE, GOSPODARSKA POLITIKA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

a) JAVNE FINANCE

	PREDLAGANI UKREP	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Uvedba davčnih blagajn</i>	Uvedba bo povišala javnofinančne prihodke, kar potrjuje tudi primer Hrvaške. Poleg uvedbe davčnih blagajn naj se sprejme nadaljnje ukrepe za zmanjšanje sive ekonomije, predvsem na področju neprijavljenih prihodkov.
2.	<i>Povečanje davčnega nadzora in aktivnosti za zmanjšanje davčnega dolga</i>	Ključni problem Slovenije je pomanjkanje davčne discipline, pogostost davčnih utaj in odlivov v davčne oaze. Davčni dolg je v polletju letos znašal že 1,5 mrd EUR. Potrebno je narediti pregled pobiranja davkov in prispevkov po posameznih davčnih uradih. Analizo in operativni akcijski načrt se oblikuje v roku enega meseca in temu se prilagodi organizacijska, kadrovsko-operativna struktura delovanja davčne službe. S takim pristopom in načinom lahko pričakujemo povišanje prihodkov proračuna. To je tudi pogoj, da se ne uvaja takoj novih davkov. Odpravi naj se bančno tajnost, davčno tajnost za fizične in pravne osebe, ki so odlivale sredstva v davčne oaze in niso plačale davkov in prispevkov. Banka Slovenije naj oblikuje in pripravi spisek odlivov v davčne oaze, ki se na podlagi podatkov DURS (odmera dohodnine) ali GURS (stvarno premoženje) ustrezno obdavčijo. Npr. razlika med višino

		dohodnine in odlivi v davčne oaze se obdavči 70 %, stvarno premoženje pa 80 %. Zakon naj določi rok za prostovoljno prijavo »boniteta: davčna in kazenska amnestija«.
3.	<i>Uvedba skupnih javnih naročil za ves sektor država (ustanovitev ustrezne agencije)</i>	S tem se bo povečala transparentnost, učinkovitost in ustvarili prihranki; hkrati naj se ratificira konvencija št. 94 Mednarodne organizacije dela (MOD), ki govori o javnih naročilih in pravicah delavcev. Ukine naj se obstoječa politika najnižjih cen (prepoved pogajanj o nerealnem zniževanju cen) in vpelje verižna odgovornosti delodajalcev v (pod)izvajalski verigi v razmerju do terjatev delavcev, izloči naj se ponudnike z neporavnanimi obveznostmi in prepreči zlorabo pritožbenih postopkov. V sistem javnih naročil je potrebno vgraditi sistem upoštevanja kriterijev, ki bodo omogočali presojo in upoštevanje širših pozitivnih učinkov izbire domačega proizvajalca, v kolikor sta njegov izdelek ali storitev primerljiva. Slovenija izgubi po oceni zaradi korupcije tudi do 40 % vrednosti javnih naročil (Kos, 2013).
4.	<i>Sprejem davka na finančne transakcije</i>	Uvedba davka na finančne transakcije bi po ocenah služb Evropske komisije (EK) pomenila prihranek Slovenije v višini 166 milijonov evrov. Viri iz tega naslova naj se usmerijo v zagotavljanje vzdržnosti socialnih blagajn.
5.	<i>Povišanje stopnje davka na dohodek pravnih oseb na 20 % z možnostjo uveljavitve znižane stopnje v primeru povečanega zaposlovanja za nedoločen čas</i>	Tudi zaradi znižanja davčne stopnje so se prihodki proračuna v letu 2012 znižali za več kot 90 mio EUR.
6.	<i>Zmanjšanje števila občin in oblikovanju pokrajin s postopnim prevzemanjem državnih in občinskih nalog.</i>	Od leta 1994, ko je bila uvedena lokalna samouprava, se je število občin povečalo iz 147 na 212; večina od teh pa je nesposobna samofinanciranja. Pokrajine naj se uvede z namenom izboljšanja delovanja uprave ter učinkovitega črpanja kohezijskih sredstev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja.
7.	<i>Olajšanje in pospešitev črpanja sredstev Evropskih strukturnih skladov</i>	V letu 2013 še vedno obstaja nevarnost izgube sredstev pri Kohezijskem skladu (na področju okoljske in prometne infrastrukture). V letu 2013 je treba certificirati najmanj za 149,9 mio EUR sredstev iz Kohezijskega sklada, da se izogne tveganju izgube sredstev po pravilu N+3/N+2. Prav tako je v letu 2013 v okviru OP ROPI potrebno certificirati 46,2 mio EUR sredstev iz ESRR (MGRT). Zato je potrebno pospešiti prilagoditev zakonodaje, navodil in pravilnikov, ki ovirajo črpanje EU sredstev. Oblikovati prioriteten seznam projektov s področja okolja, pri katerih se po dogovoru z Evropsko komisijo posamezne faze prenesejo v naslednje programsko obdobje. Nujno naj se opravi ocena možnosti prerazporeditve sredstev iz programov z nižjimi multiplikacijskimi učinki na programe z višjimi multiplikacijskimi učinki.

b) GOSPODARSKA POLITIKA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

1.	<i>Odprava administrativnih ovir ob upoštevanju presoje učinkov na različne sisteme</i>	In sicer tako prostorskih, okoljskih in drugih, ki preprečujejo zagon večjih investicijskih projektov ob hkratnem upoštevanju presoje učinka na delovanje pravne države in pravne varnosti (npr. odprava administrativnih ovir ne sme zmanjšati ravni
----	---	---

		varovanja prostora ter naravne in kulturne dediščine).
2.	<i>Priprava velikih državnih projektov za vlaganja, predvsem na področju infrastrukture</i>	Na podlagi določenih prioritet in virov iz strukturnih skladov ter Evropske investicijske banke (EIB) naj se pripravi velike državne projekte za vlaganja, predvsem na področju izgradnje in vzdrževanja infrastrukture (Hidroelektrarne na Srednji Savi in spodnji Savi, postavitev vetrnih elektrarn, izgradnja razvojnih osi, železniške, elektro in druge infrastrukture itd.) ter vključi slovensko gospodarstvo že v fazi načrtovanja projektov.
3.	<i>Oblikovanje in sprejem nacionalnega energetskega programa</i>	Energetski program naj upošteva dejansko stanje na tem področju, v celoti naj se upošteva javni interes z namenom čim večje samooskrbe in učinkovite rabe energije.
4.	<i>Energetska obnova javnih in zasebnih nepremičnin</i>	Tako se bo povečala energetska učinkovitost in zmanjšala energetska revščina. Po vzoru Zahodnih držav EU-15 naj se izvede energetska obnova, ki bo pomenila takojšnje aktiviranje slovenske gradbene operative na področju zaključnih del v gradbeništvu in v proizvodnji potrebnih materialov za gradnjo.
5.	<i>Energetsko prestrukturiranje gospodarstva</i>	Vlada naj z različnimi spodbudami omogoči, da bodo podjetja postala energetska varčnejša in prešla na obnovljive vire energije.
6.	<i>Vzpostavitev gozdno – lesne verige in ustanovitev centrov za predelavo lesa</i>	Ukrep bo omogočil sodelovanje vseh deležnikov ter s tem krepile konkurenčnost celotne verige od gozda do izdelkov iz lesa in papirja. Z uporabo lesa kot surovine nacionalnega pomena za domačo lesno-predelovalno in papirno industrijo s čim višjo dodano vrednostjo. Ustanovijo naj se centri za predelavo lesa, v katere naj se vključi koncesionarje, lesnopredelovalna podjetja (stara in nova) in lastnike gozdov, če centra ni, pa koncesijo dodeliti pod pogoji, da sredstva od prodaje lesa koncesionar vloži v ustanavljanje in razvoj centrov za predelavo lesa.
7.	<i>Zagotovitev ustreznih pogojev za gradnjo neprofitnih najemnih stanovanj</i>	Poudarek naj bo na mladih in prvih iskalcih stanovanj. S finančnimi ukrepi je treba olajšati dostop do primerne stanovanja predvsem mladim. Dodatno naj se obdavči prazna lastniška stanovanja. Prazna državna stanovanja pa naj se oddajo mladim družinam pod ugodnimi pogoji.
8.	<i>Revitalizacija opuščenih območij z njihovo oddajo po simbolični ceni</i>	Slovenija ima po določenih študijah veliko degradiranih urbanih območij (cca 900 ha – brez stanovanjskih sosek), ki predstavljajo velik potencial za investicije, razvoj novih tehnologij in ustvarjanje novih delovnih mest (MGRT, 2013).
9.	<i>Racionalizacija postopkov pridobivanja soglasij, gradbenih in drugih dovoljenj s spremembo področne zakonodaje</i>	Racionalizacija je potrebna na področju varstva okolja, prostorskega načrtovanja in graditve objektov ter ureditev in s tem skrajšanje postopkov in pospešitev sprejemanja prostorskih načrtov na državni in lokalni ravni. Racionalizira postopke pridobivanja soglasij, gradbenih in drugih dovoljenj in drugih dovoljenj s spremembo področne zakonodaje (npr. odprava administrativnih ovir ne sme zmanjšati ravni varovanja prostora ter naravne in kulturne dediščine).
10.	<i>Povečanje notranje potrošnje s povečanjem kupne moči prebivalcev Slovenije</i>	Zaustavi naj se politika zniževanja plač (tako v javnem kot zasebnem sektorju), pokojnin in socialnih transferjev. Potrebno je ohranjanje njihove vsakoletne realne vrednosti, s čimer se bodo povečali tudi prihodki gospodarskih družb in javnofinančnih blagajn. Ohrani naj se usklajevanje dohodninske lestvice in olajšav z inflacijo.
11.	<i>Uveljavljanje slovenskih blagovnih znamk</i>	Potrebno je spodbuditi potrošnjo slovenskih proizvodov in storitev (kupujmo slovensko!) z ustrezno promocijo slovenskih

		blagovnih znamk in uporabo storitev slovenskih ponudnikov.
12.	<i>Povečanje učinkovitosti ekonomske diplomacije</i>	Diplomacija si mora bolj prizadevati za plasiranje slovenskega blaga in storitev na obstoječe in nove tuje trge, z namenom povečanja izvoza.
13.	<i>Pripraviti nabor sektorjev, ki jih je potrebno prestrukturirati</i>	Tehnološki napredek, predvsem na področju informatike, ter globalizacija proizvodnih procesov narekujejo potrebo po identificiranju sektorjev, ki jih je potrebno prestrukturirati.

II. SANACIJA BANČNEGA SISTEMA IN IZBOLJŠANJE KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA DRUŽB V DRŽAVNI LASTI

	UKREP	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Sanacija bančnega sistema</i>	Sanacija mora potekati na transparenten in pošten način z namenom odprave kreditnega krča in nudenja podpore gospodarstvu.
2.	<i>Revizija vseh kreditov podeljenih brez ustreznih zavarovanj in sprožitve ustreznih kazenskih postopkov zoper odgovorne osebe</i>	Pregleda naj se kredite, ki so bili v zadnjih 15 letih podeljeni brez ustreznih zavarovanj ter zoper odgovorne osebe, v primeru obstoja kaznivega dejanja pri dodeljevanju kredita, sprožiti ustrezne postopke (vključno z odškodninskimi). Prav tako naj se javno objavi osebe, odgovorne za podeljevanje takih nezavarovanih kreditov in se jim prepove opravljanje bančnih poslov za določeno obdobje.
3.	<i>Povečanje učinkovitosti korporativnega upravljanja</i>	Sprejme naj se predpise, ki bodo povečali učinkovitost korporativnega upravljanja tudi s tem, da se direktorjem ali članom uprav ter nadzornih svetov v primeru ugotovljenih kaznivih dejanj, ki so prispevala k likvidaciji oz. stečaju podjetij ali kako drugače ogrozila njegov obstoj, prepove za določeno časovno obdobje opravljanje kakršne koli poslovne dejavnosti, bodisi v svojem imenu ali preko tretje osebe, razen kriznemu menedžmentu.
4.	<i>Sprejem ustrezne strategije in politike upravljanja z državnim premoženjem</i>	Sprejme naj se ustrezna strategija in politika upravljanja z državnim premoženjem ter načinom ravnanja z lastniškimi deleži, s katerimi razpolagajo banke v državni lasti. Upravljanje z državnim premoženjem naj sledi smernicam OECD, ob zahtevi, da naj država ohrani lastništvo v najbolj vitalnih delih gospodarstva npr. infrastruktura, energetika, voda in v tistih delih javnega sektorja, kjer je z zakonodajo opredeljen javni interes. V postopke povezane s privatizacijo podjetij v državni lasti je potrebno vključiti socialne partnerje, pri čemer je potrebno v postopkih prodaje državnih deležev slediti ciljem ohranitve oz. povečevanja delovnih mest in vlaganjem v razvoj teh podjetij. Cilj maksimiranja ekonomskih učinkov posameznih prodaj ne sme biti edini cilj prodaje državnih deležev. Potrebno je zagotoviti participacijo delavcev v nadzornem svetu Slovenskega državnega holdinga (SDH).

III. PРАВNA DRŽAVA, VEČJA TRANSPARENTNOST IN DELOVANJE INŠPEKCIJSKIH SLUŽB

	UKREP	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Objava seznama delodajalcev, ki delavcem tri mesece zapored ali dvakrat v šestih mesecih v celoti ne izplačajo plač</i>	Število kršitev določil delovne zakonodaje s področja plačila za delo se je med leti 2007 in 2012 povečalo za več kot sedemkrat; iz 426 v letu 2007 do 3483 v letu 2012 (IRSD, 2013). Tovrsten ukrep je dopolnitev seznama delodajalcev, ki ne predložijo REK obrazcev o obračunu prispevkov.
2.	<i>Revidiranje kazenske zakonodaje</i>	Revizija kazenske zakonodaje naj gre v smeri ustreznosti in izvedljivosti ter zaostritve kazenskih določb zlasti s področij gospodarskih kaznivih dejanj, kaznivih dejanj zoper delovno razmerje in socialno varnost (npr. štetje, da škodljive posledice neplačila prispevkov nastopijo v letu neplačila prispevkov in ne šele v času uveljavitve pravice do pokojnine; spremeni naj se izjemno problematično dokazovanje naklepa za kaznivo dejanje kršitve pravic delavcev; uvedejo naj se bistveno daljši zastaralni roki s teh področij, zlasti pa v primerih davčnih utaj. Znesek, pri katerem je davčna utaja že kaznivo dejanje, je potrebno znižati. Z zadnjimi spremembami Kazenskega zakonika se je namreč zvišal s 5.000 evrov za posamezno vrsto davka na 50.000 evrov.
3.	<i>Izvem inšpekcijskih služb iz pravila – 1 % zaposlenih v javnem sektorju</i>	Učinkovito delo inšpekcijskih služb je v precejšnji meri odvisno tudi od števila inšpektorjev, ki naj se poveča. Število inšpektorjev naj se določi na osnovi razmerja do števila poslovnih subjektov (v primeru IRSD in delovnih inšpektorjev pa tudi do števila zaposlenih delavcev skladno s priporočili MOD). Leta 2004 je imel Inšpektorat RS za delo (IRSD) 82 inšpektorjev. Leta 2011 je IRSD imel resda 88 inšpektorjev. Po zadnjih informacijah je bilo s Kadrovskim načrtom določeno, da ima lahko IRSD v letu 2012 zaposlenih 116 uslužbencev za nedoločen čas. Novih zaposlitev v letu 2012 ni bilo, IRSD pa je zapustilo kar 10 sodelavcev. Posledično in iz razloga varčevanja se je zmanjšal kadrovski načrt iz 116 na 105 oseb. Podobno je z Davčno upravo RS (DURS), kjer je je število davčnih inšpektorjev od leta 1996 znižalo za 28 odstotkov (DURS, 2013).
4.	<i>Spremembe insolventne zakonodaje</i>	Spremembe naj gredo v smeri poenostavitve stečajnih postopkov, hitrejšega in celovitejšega poplačila upnikov (zlasti delavcev), večjega varstva delavcev v insolvenčnih postopkih, spremembe vrstnega reda poplačila upnikov (delavci pred ostalimi upniki), zaostritve odgovornosti stečajnih upraviteljev ter v smeri zagotovitve večjih možnosti prestrukturiranja oziroma ohranjanja zdravih jeder dolžnikov, boljše zaščite upnikov, z omejitvijo pooblastil organov insolventnega dolžnika v postopku prisilne poravnave, proučitvijo rokov za izpodbijanje pravnih dejanj in drugimi možnimi ukrepi in v smeri pravočasne uvedbe insolvenčnega postopka ter njihovega učinkovitejšega in hitrejšega teka. Primer izjemno šibkega položaja delavcev v teh postopkih je bil viden iz končnega seznama terjatev upnikov Vegrada, kjer je bilo upnikom priznано 404,3 milijone evrov terjatev, a je stečajna upraviteljica že vnaprej izjavila, da bodo terjatve nekdanjih zaposleni, ki jim je upraviteljica priznala za 10,9 milijona evrov terjatev, »zelo verjetno ostale nepoplačane«.
5.	<i>Javna objava evidence IRSD o prekrških</i>	Evidenca na področju prekrškov (evidenca o izdanih odločbah o prekrških) vsebuje podatke o storilcu prekrška, pravno opredelitev

		prekrška, številko in datum izdane odločbe o prekršku ter izrečeno sankcijo. Po 4. členu Zakona o dostopu do informacij javnega značaja je namreč »Informacija javnega značaja informacija, ki izvira iz delovnega področja organa, nahaja pa se v obliki dokumenta, zadeve, dosjeja, registra, evidence ali drugega dokumentarnega gradiva, ki ga je organ izdelal sam, v sodelovanju z drugim organom, ali pridobil od drugih oseb«. Dejstvo je, da je objava evidence IRSD v javnem interesu, saj se bo na tak način vnaprej ugotovila »kredibilnost« delodajalca.
6.	<i>Zagotovitev pravnih podlag za vzpostavitev neposrednega dostopa inšpektorata za delo do podatkov iz nekaterih uradnih evidenc drugih nadzornih organov, ki jih potrebuje pri svojem delu</i>	IRSD se že nekaj let zapored zavzema za dostop do nekaterih evidenc, upravljavci katerih so drugi nadzorno oz. državni organi (npr. ZRSZ, DURS) ter za možnost širšega vpogleda v evidence vseh zaposlenih delavcev pri delodajalcu v bazi Zavoda za zdravstveno zavarovanje. Z vpogledom v te evidence bi nedvomno pridobili zelo koristne informacije o delodajalcu, še preden bi pri njem opravili inšpekcijski nadzor. Prav tako bi lahko inšpektor med postopkom, torej po opravljenem nadzoru in naloženih ukrepih, že z vpogledom v evidenco preveril, ali je delodajalec določene nepravilnosti odpravil ali ne (npr. v zvezi z izplačevanjem plač).
7.	<i>Revizija vseh menedžerskih prevzemov</i>	Po podatkih Agencije za trg vrednostnih papirjev so banke v Sloveniji med leti 1998 in 2010 za 197 prevzemov (izmed skupaj 215) podjetij izdale za 5,6 mrd EUR bančnih garancij. Od 203 podjetij iz industrijske panoge, ki imajo več kot 100 zaposlenih, je bilo kar 46 menedžersko prevzetih. Iz podatkov se vidi, da so se ta podjetja v času krize sesedala. To so manjša podjetja, ki so po produktni in finančni strani trenutno velik problem (Prašnikar, 2010). Raziskava dr. Prašnikarja je tudi pokazala, da je ta skupina podjetij tudi najmanj produktivna. Med letoma 2006 in 2009 se je dolg podjetij, v katerih je bil izveden MBO, zvišal za skoraj tri četrtine, leta 2008 jim je dobiček padel za 99 odstotkov, lani pa so poslovala z izgubo.
8.	<i>Javna objava oseb odgovornih za podeljevanje »slabih« kreditov</i>	Po uradnih informacijah je obseg slabih posojil v slovenskem bančnem sistemu po zadnjih podatkih zrasel na 7,5 milijarde EUR. Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) je v svojem zadnjem poročilu ugotovila, da so bili bančni posli v več obravnavanih primerih odobreni le na podlagi dogovora z vodstvenimi in vodilnimi osebami posameznih bank. V teh primerih gre predvsem za posle, ki jih sicer ne bi bilo mogoče odobriti, če bi upoštevali večino veljavnih bančnih kriterijev in pogojev. KPK je leta 2010 začela voditi preiskavo posameznice ob pridobitvi osebnega kredita, iz tega pa je sledila preiskava pregleda 40 poslov, ki so jih odobrile banke v večinski državni lasti in ki obsegajo 1,6 milijarde evrov. V teh postopkih so zaznali 30 sumov različnih kaznivih dejanj, podali so tudi šest ovadb državnemu tožilstvu.
9.	<i>Sprememba Zakona o gospodarskih družbah tako da se bo preprečilo »verženje podjetij«</i>	Vse več je primerov, ko se lastnik d.o.o. umakne iz podjetja, da bi se izognil terjatvam, na lastniško mesto pa pride nastavljena oseba in zapre vse tekoče račune, medtem ko prejšnji lastnik takoj nato odpre novo podjetje in naprej posluje. Obseg davčnih utaj, ki ga je posredno sprožila liberalizacija postopka ustanavljanja podjetij pa je besedah davčnega svetovalca Darka Končana v posameznih letih od 200 do 250 milijonov EUR.

IV. TRG DELA IN POGOJI DELA

	UKREP	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Vzpostavitev nacionalnega sistema plačanega pripravništva tudi s pomočjo evropskih strukturnih skladov</i>	Pridobitev ustreznih kompetenc ter vstopnih pogojev za trg dela, obenem pa zagotoviti ustrezno ekonomsko varnost pripravnikov v času opravljanja pripravništva. Če vzamemo za primer zadnji javni razpis za spodbujanje zaposlovanja iskalcev prve zaposlitve na področju socialnega varstva, je skupna okvirna razpoložljiva višina sredstev javnega razpisa 2.061.447,91 EUR, pri čemer je skupni strošek delodajalca za strošek plače (z davki in prispevki) in druga povračila stroškov dela za pripravnika v skladu z veljavno zakonodajo 1.450,00 EUR na pripravnika na mesec) in dodatek za mentorstvo (40 EUR na pripravnika na mesec), ki skupaj znaša 1.490,00 EUR. Mentor lahko v okviru mentorstva istočasno usposablja največ tri pripravnike (SZS, 2013).
2.	<i>Pilotna uvedba elektronskih registracijskih kartic v delovnem okolju</i>	Po Švedskem zgledu uvedbe ID06 identifikacijske kartice v gradbeništvu naj se pilotno uvede ta ukrep tudi v Slovenijo. Podoben ukrep so uvedli tudi v Luksemburgu, na Norveškem in na Portugalskem (MOD, 2013).
3.	<i>Sprememba definicije minimalne plače</i>	Definicija naj se spremeni na način, da se iz minimalne plače postopoma izvzamejo dodatki in delovna uspešnost. Minimalna plača naj postane plačno dno.
4.	<i>Deregulacija poklica le s soglasjem socialnih partnerjev</i>	Da lahko ima deregulacija poklicev težke negativne učinke, nas opozarja primer zadnje deregulacije vstopa v dejavnost, kjer je Obrtno podjetniško zbornica Slovenije javno opozorila, da to vodi v ogrožanje zdravja in življenja ljudi, slabšanje kakovost obrtniških storitev, več dela na črno ter nezanimanje mladih za poklicno izobraževanje (OZS, 2013).
5.	<i>Oblikovanje skupne nacionalne platforme za zaposlovanje s pomočjo sistemskih spodbud</i>	Število registrirano brezposelnih se je med julijem 2008 in 2013 zvišalo iz 61.550 na 117.143 (ZRSZ). Te številke zahtevajo usklajeno ukrepanje vseh deležnikov na vseh ravneh, kar pomeni, da se mora za to platformo zagotoviti tudi sredstva v okviru nove finančne perspektive 2014 – 2020.
6.	<i>Povečanje sredstev za programe aktivne politike zaposlovanja in njihova priprava skupaj s socialnimi partnerji</i>	Sredstva za aktivno politiko zaposlovanja (APZ) iz integralnega proračuna so bila glede na spremenjen Načrt izvedbe Programa APZ za leti 2010 in 2011 zagotovljena v višini 103,6 milijona EUR. Za leti 2013 in 2014 pa so se glede na načrt za izvajanje ukrepov APZ za leti 2013 in 2014 znižala na 65,3 milijona EUR, torej za 37 odstotkov. Medtem pa se je število registrirano brezposelnih med julijem 2010 in 2013 zvišalo iz 98.406 na 117.143, torej skoraj za petino. Zato je potrebno narediti ves možen napor, da se nujno zagotovijo dodatna sredstva za izvajanje oz. razširitev programov APZ, tudi z učinkovitim vključevanjem v shemo nove finančne perspektive 2014 2020.
7.	<i>Razširitev programa »Projektno učenje za mlade – PUM«</i>	Skupno število udeležencev v programu PUM od leta 2005 do 2010 je glede na evalvacijsko študijo programa PUM 1668. V samem evalvacijskem poročilu je zapisano, da je splošna ocena programa glede na vse udeležene v raziskavi potrjuje nesporno kakovost programa. Za 83 % udeležencev je po njihovem lastnem mnenju zaradi udeležbe v programu PUM prišlo do (pozitivnih) sprememb v življenju, pri nekaterih do manjših, pri nekaterih pa do pomembnih življenjskih sprememb. Tako ocenjuje tudi tri četrtine vseh mentorjev. Če k obstoječemu programu PUM prištejemo še nove aktualne vsebine in sorazmerno temu

		razširimo tudi ciljne skupine, in pri tem to logično povežemo s sistemom VKO, lahko pričakujemo pozitivne rezultate tako na področju socialne in ekonomske kot tudi poklicne (re)integracije mladih.
8.	<i>Spodbujanje ustreznih lokalnih programov socialne ekonomije</i>	Svet za socialno podjetništvo je na zadnji seji sprejel strategijo socialnega podjetništva 2013–2016, ki je strateška osnova za oblikovanje učinkovitega podpornega okolja za socialno podjetništvo. Ob promociji socialne ekonomije oziroma natančnejše socialnega podjetništva pa je potrebno pripraviti takšen monitoring, ki bo onemogočal razvoj nepoštenih poslovnih in menedžerskih praks, ter formalnega socialnopodjetniškega certifikata, ki bo tako izvajalcem kot kupcem zagotavljal transparentnost.
9.	<i>Ustrezna ureditev študentskega dela</i>	Študentsko delo se je iz socialnega korektiva z leti in ob pomoči ugodnejše davčne obremenitve vse bolj spreminjalo v nelojalno konkurenco na trg dela, kar je v določenih sektorjih (trgovina, gostinstvo) tudi ob pomoči deregulacije poklicev povzročilo močno erozijo rednih zaposlitev, na drugi strani pa študentom v veliki večini ni ponudilo ustreznih delovnih izkušenj. Zato morajo iti spremembe ureditve študentskega dela v smeri močnejše povezave s prispevki iz socialnega zavarovanja in področji, ki so bolj usklajena s smerjo študija.
10.	<i>Konkretni ukrepi na področju poklicnega zdravja</i>	Sprejme naj se ustrezne predpise za registracijo in preprečevanje poklicnih bolezni; uvede naj se diferencirane prispevne stopnje za obvezno zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni, nacionalne programe za preprečevanje najpogostejših razlogov za slabo poklicno zdravje, kot so mišično-kostna obolenja, poklicna naglušnost, kožna in respiratorna obolenja ter za obvladovanje psihosocialnih obremenitev na delovnem mestu in nadomeščanje nevarnih kemikalij z manj nevarnimi.
11.	<i>Obdavčitev »cenejših oblik dela«</i>	V primeru, da se nesorazmerni del aktivnosti v podjetju opravi preko pogodb civilnega prava (avtorske, podjemne pogodbe) oz. študentskega dela, se obdavči razliko med skupno vsoto teh pogodb in preračunom vrednosti teh pogodb v redne zaposlitve. Podjetja namreč z uporabo nižje obdavčenih študentskega dela in civilno-pravnih pogodb namreč izdatno privarčujejo pri stroških in to ob tem, da gre v zelo veliko primerih za tako imenovano prikrito delovno razmerje, torej za kršitev delovnopravne zakonodaje. Pri neto izplačilu 800 EUR je tako skupni strošek delodajalca za redno zaposlenega 1.341,27 EUR, medtem ko je v primeru avtorske pogodbe 1.123,61 EUR.

V. IZOBRAŽEVANJE, RAZISKAVE IN RAZVOJ

	UKREP	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Vzpostavitev nacionalnega sklada za izobraževanje in usposabljanje zaposlenih</i>	Ustanovitev sklada za usposabljanje bo vzpostavila ugodnejše okolje za razvoj kadrov ter pomeni porazdelitev bremena med podjetji, ki ne ponujajo pripravništev in tistimi, ki takšna usposabljanja ponujajo. S tem bi krepili okolje za usposabljanje mladih in ostalih zaposlenih. S tem bi dvignili ponudbo mest za usposabljanja in izobraževanje zaposlenih, ki pa so v času krize skoraj popolnoma izginila. Takšen sklad na ravni države bi lahko financiral podjetjem, ki bi v njega vplačevali določen delež: pripravo načrtov za izobraževanje in usposabljanje na

		podiplomski ravni v podjetju; poklicno vključevanje mladih (med 16 in 26 let), napredno usposabljanje za starejše ljudi (vsaj 20 let delovnih življenja ali vsaj 45 let); obvezna individualna izpopolnjevanja (20 ur na leto); izobraževalni dopust; ocenjevanje kompetenc in potrditev strokovne usposobljenosti zaposlenih.
2.	<i>Vzpostavitev nacionalnega patentnega sklada</i>	Država mora zagotoviti ugodnejše okolje za inovatorje. Poenostavijo in pocenijo naj se postopki za patentiranje inovacij, ki so sedaj skoraj nedosegljivi za manjše inovatorje. Država mora aktivneje pristopiti k spodbujanju dviga števila patentov v Sloveniji, kakor tudi zagotoviti ustrezne spodbude, ki bodo zmanjšale razkorak med številnimi inovacijami ter izumi ter njihovo dejansko uporabo na trgu.

VI. ZDRAVSTVENA REFORMA

	UKREPI	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Sprejem zakona, ki bo ohranil dostopnost do celovitega zdravstvenega varstva v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja</i>	Postopno poenotenje prispevnih stopenj vseh aktivnih kategorij zavarovancev in določitev prispevnih stopenj po načelu »vsako delo šteje.«
2.	<i>Sistemsko obvladovanje investicij v zdravstvu in centralni smotrni način naročanja opreme, zdravil z izločitvijo posrednikov</i>	S tem ukrepom bi se omogočili veliki prihranki v zdravstvenem sistemu.
3.	<i>Določitev delovnih normativov in standardov kakovosti v mreži javnega zdravstvenega varstva na ravni države in optimizacija organizacije delovnega časa v mreži javne zdravstvene dejavnosti.</i>	To bi povečalo kakovost, izboljšalo produktivnost in skrajšalo čakalne dobe v zdravstvu.
4.	<i>Združitev dopolnilnega in obveznega zdravstvenega zavarovanja</i>	Združitev bi omogočila pravičnejšo obremenitev zavarovancev pri uporabi zdravstvenih storitev. S tem bi se povečala tudi razpoložljiva sredstva za obvezno zdravstveno zavarovanje. Sredstva namenjena za zdravstvo morajo biti porabljena samo za zdravstvo.
5.	<i>Določitev trajnih proračunskih virov za obvezno zdravstveno zavarovanje</i>	Kot trajni vir zdravstvene blagajne naj se določijo prihodki iz naslova trošarin (npr. na tobak, alkohol, sladke pijače itd).

VII. SOCIALNI DIALOG

	UKREP	OBRAZLOŽITEV
1.	<i>Krepitev pomena kolektivnih pogodb</i>	Temelj odnosov med delodajalci in sindikati morajo tudi v prihodnje predstavljati kolektivne pogodbe.
2.	<i>Spoštovanje dogovorov v okviru socialnega dialoga</i>	Oblikovanje proračuna in njegovih sprememb mora upoštevati sklenjene dogovore s sindikati na področju plač in drugih stroškov dela v javnem sektorju za uravnoteženje javnih financ, kakor tudi določbe Stavkovnega sporazuma z dne 20. 5. 2013.

3.	<i>Zagotovitev avtonomije in neodvisnosti socialnih partnerjev</i>	Še naprej naj se zagotavlja avtonomija in neodvisnost socialnih partnerjev ter spoštovanje in izvajanje dogovorjenega v kolektivnih pogodbah in sporazumih ter preprečuje enostransko poseganje države v določbe kolektivnih pogodb.
4.	<i>Obravnavanje zakonodaje, ki ima neposreden ali posreden vpliv na delavske in socialne pravice na Ekonomsko socialnem svetu (ESS)</i>	Vsa zakonodaja, ki ima neposreden ali posreden vpliv na delavske in socialne pravice, mora biti pred pričetkom zakonodajnega postopka obravnavana na ESS. Najpomembnejši zakoni, ki zadevajo delavske in socialne pravice, morajo biti sprejeti s soglasjem socialnih partnerjev.

Predlagani ukrepi v tem dokumentu so le del naših predlogov, za katere se zavzemamo na področjih učinkovite pravne države, delavskih in socialnih pravic, ekonomske politike, vključevanja mladih in starejših na trg dela, varstva in zdravja pri delu, pokojninskega in zdravstvenega sistema, soupravljanja, izobraževanja, varstva človekovih pravic in družbene odgovornosti podjetij, ki jih predlagamo podpisniki te pogodbe.

Neodvisnost, Konfederacija novih sindikatov Slovenije

Konfederacija sindikatov 90 Slovenije

Konfederacija sindikatov javnega sektorja Slovenije

Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam

Slovenska zveza sindikatov Alternativa

Zveza delavskih sindikatov Slovenije – Solidarnost

Zveza reprezentativnih sindikatov Slovenije

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Besedilo ni lektorirano.